herpy

JASZCZURKI WŁAŚCIWE

Madagascar Girdled Lizard

Zonosaurus madagascariensis

Zonosaurus madagascariensis to wydłużona, dzienna jaszczurka z Madagaskaru z dwoma jasnymi pasami biegnącymi wzdłuż grzbietu i ogonem prawie dwa razy dłuższym od ciała. Dorasta do 36 cm, jest szybka i czujna, a zjada zarówno owady, jak i trochę owoców. Gatunek wymaga głębokiego podłoża z wilgotnym narożnikiem, ciepłego miejsca do wygrzewania i UVB. Zalecenia dotyczące hodowli opierają się częściowo na blisko spokrewnionych gatunkach.

Rodzina: Gerrhosauridae Dawna nazwa: *Cicigna madagascariensis*

NAJWAŻNIEJSZE FAKTY

ZWIERZĘ

Wielkość dorosłego osobnika	**30-36 cm** długość całkowita z ogonem
Długość życia	**10-15 lat**
Aktywność	**Za dnia**
Tryb życia	**Naziemny i kopiący nory**
Środowisko	**Sawanna i las deszczowy**
Trudność	**Średnio zaawansowany**

HODOWLA

Min. terrarium	**100 × 50 × 50 cm** D × S × W dla 1 dorosłego osobnika
Temperatura w dzień	**22-28 °C**
Miejsce wygrzewania	**38-42 °C**
Temperatura w nocy	**20-24 °C**
Wilgotność	**40-60%**
Woda	**Miska z wodą**
UVB	**Niezbędne** Strefa Fergusona 3
Pokarm	**Owady i owoce**
Utrzymanie	**Pojedynczo lub w parach**

ROZMNAŻANIE

Rozmnażanie	**Jajorodny**
Wielkość zniesienia	**2-5 jaj**
Inkubacja	**70-80 dni** przy 29-30 °C

OCHRONA I FORMALNOŚCI

CITES	**Niewymieniony**
Załącznik unijny	**Niewymieniony**
IUCN	**Najmniejszej troski (LC)**

O gatunku

Zonosaurus madagascariensis to wydłużona jaszczurka z rodziny Gerrhosauridae. Ciało jest lekko spłaszczone, ze spiczastym pyskiem, krótkimi, ale dobrze rozwiniętymi kończynami i długim ogonem, prawie dwa razy dłuższym niż głowa i tułów razem. Łuski są gładkie i ułożone w regularne poprzeczne rzędy, a wzdłuż boków biegnie wyraźny fałd skórny. Barwa podstawowa jest brązowa do rdzawobrązowej, z ciemnymi plamami i małymi jasnymi plamkami na kończynach. Dwa bladożółte pasy biegną od oka wzdłuż boków grzbietu i kończą się u nasady ogona. Odróżnia to gatunek od *Z. laticaudatus*, u którego pasy przechodzą na ogon. Brzuch jest szarobiały, a gardło może być czerwonawe.

Zwierzę dorasta do 36 cm łącznie z ogonem. Samce mają szerszą nasadę ogona i większe pory udowe niż samice. Gatunek został opisany w 1831 roku przez Johna Edwarda Graya jako *Cicigna madagascariensis*. Zwierzęta z wysp Glorioso i Cosmoledo uznaje się za podgatunek *Z. m. insulanus*.

Gatunek jest pospolity w naturze i dobrze radzi sobie w pobliżu ludzi, ale w terrariach spotyka się go rzadko. Hoduje się kilka gatunków z rodzaju *Zonosaurus*, jednak właśnie w przypadku *Z. madagascariensis* szczegółowych doświadczeń jest niewiele. Wymiary terrarium, temperatury i rozmnażanie opierają się więc częściowo na najbliżej spokrewnionych gatunkach, co zaznaczono w tekście tam, gdzie ma to miejsce. Długość życia nie jest udokumentowana; 10-15 lat to szacunek na podstawie gatunków pokrewnych.

Występowanie i środowisko

Zonosaurus madagascariensis występuje na większości obszaru Madagaskaru i jest najpospolitszy na wschodzie, ale żyje także na zachodzie i południu. Spotyka się go również na pobliskich wyspach Nosy Be, Nosy Komba, Nosy Sakatia i Nosy Tanikely. Podgatunek *Z. m. insulanus* zamieszkuje wyspy Glorioso i Cosmoledo na północ od Madagaskaru.

> **Naturalny zasięg:** Madagaskar i Seszele.

ŚRODOWISKO

Gatunek żyje w otwartych i zdegradowanych lasach wilgotnych na nizinach i na średnich wysokościach, w suchych, otwartych krajobrazach, na plantacjach, na skrajach pól i w zaroślach. Na Cosmoledo zamieszkuje otwarte zarośla. Jest związany z nasłonecznionymi polanami, skrajami lasów i zaroślami, gdzie poluje na ziemi. Kryje się w małych korytarzach u podstawy krzewów i potrafi wspinać się kawałek w górę po pniach drzew.

Zwierzę jest aktywne w dzień i żyje samotnie. Poluje aktywnie i zjada szeroki wachlarz owadów, ale przyjmuje też owoce i jagody. Samice składają nieliczne, duże, wydłużone jaja w wilgotnej ziemi.

Hodowla

TERRARIUM

Dorosłe zwierzę potrzebuje terrarium o wymiarach co najmniej 100 × 50 × 50 cm (długość × szerokość × wysokość), a para co najmniej 120 × 60 × 50 cm. Wymiary te są szacunkiem na podstawie najbliżej spokrewnionych gatunków: parę nieco większego *Z. haraldmeieri* można trzymać w 90 × 50 × 50 cm, ale *Z. madagascariensis* jest bardzo aktywny i potrzebuje miejsca do biegania. Im większe, tym lepiej.

Podłoże powinno mieć 5-10 cm głębokości i składać się z mieszanki piasku i nienawożonej ziemi. Utrzymuj około jednej trzeciej podłoża w stanie wilgotnym, aby zwierzę mogło wybierać. Gatunek kopie, zwłaszcza wieczorem, a w głębokim podłożu korytarze i kryjówki się nie zapadają. Urządź terrarium korzeniami, korą korkową, połówkami rur i płaskimi kamieniami jako kryjówkami i miejscami do wspinaczki. Zamocuj kamienie tak, aby nie mogły się przesunąć. Wilgotna kryjówka z mokrym włóknem kokosowym lub sphagnum w jednym końcu służy podczas linienia i jako miejsce składania jaj.

Terrarium musi mieć pokrywę i dobrą wentylację. Zwierzę jest szybkie i może wydostać się przez krawędź, jeśli wystrój sięga wysoko. Lampy grzewcze należy osłonić kratką.

TEMPERATURA

Gatunek potrzebuje wyraźnego gradientu. Powietrze w terrarium powinno mieć w dzień 22-28 °C, a miejsce do wygrzewania temperaturę powierzchni 38-42 °C, mierzoną termometrem na podczerwień. Wartości zaczerpnięto od *Z. haraldmeieri* i innych gatunków z rodziny. Użyj lampy grzewczej nad najwyższym punktem i maty grzewczej pod jednym końcem podłoża. Zwierzę musi mieć możliwość całkowitego oddalenia się od źródła ciepła.

W nocy temperatura może spaść do 20-24 °C. Wyłącz lampę grzewczą i pozostaw słabe źródło ciepła pod podłożem, jeśli w pomieszczeniu jest zimno. Mierz temperaturę termometrami cyfrowymi z sondą w obu końcach. Zwierzę wygrzewa się krótko przed południem i po południu, a potem schodzi w podłoże.

Czytaj więcej: Ciepło i temperatura

WILGOTNOŚĆ I WODA

Wilgotność względna powinna wynosić 40-60 %, z wyższą wilgotnością w wilgotnym narożniku i w podłożu. Gatunek żyje zarówno w wilgotnym lesie, jak i na suchych, otwartych terenach, więc powietrze nie może być suche jak na pustyni, ale też nie mokre. Utrzymuj jedną trzecią podłoża w stanie wilgotnym i codziennie lekko zraszaj. Pozwól podłożu nieco przeschnąć, aby nie rozwinęła się pleśń.

Postaw miskę ze świeżą wodą, na tyle dużą, by zwierzę mogło się w niej położyć. Chętnie leży w wodzie, zwłaszcza po południu i podczas linienia. Wymieniaj wodę codziennie, bo miska szybko się brudzi.

Czytaj więcej: Wilgotność, zraszanie i wentylacja

OŚWIETLENIE I UVB

Gatunek jest aktywny w dzień i wygrzewa się na otwartych polanach, więc potrzebuje mocnego światła i UVB. Użyj świetlówki T5 HO 10-12 % nad miejscem do wygrzewania w oprawie z odbłyśnikiem, co odpowiada strefie Fergusona 3, oraz świetlówki dziennej lub lampy LED dla reszty terrarium. Celem jest indeks UV 2-4 w miejscu do wygrzewania i niższy w pozostałej części terrarium. Strefa jest szacunkiem na podstawie trybu życia i siedliska.

Włączaj światło na 12-14 godzin latem i 10-11 godzin zimą. Wymieniaj świetlówki UVB zgodnie z zaleceniami producenta i kontroluj je miernikiem UV.

Czytaj więcej: Światło i UVB

ŻYWIENIE

Gatunek jest wszystkożerny, z przewagą owadów w diecie. W naturze zjada szeroki wachlarz owadów i innych drobnych zwierząt, ale także owoce i jagody. Podstawą pokarmu są owady: świerszcze, szarańcze, karaczany dubia, mączniki i pojedyncze małe drewnojady, wszystkie mniejsze niż odległość między oczami zwierzęcia. Podawaj małą porcję owoców i warzyw w misce trzy-cztery razy w tygodniu, np. jagody, papaję i tartą marchew. Banana podawaj tylko rzadko ze względu na wysoką zawartość fosforu.

Dorosłe zwierzę może dostać rozmrożoną nowo narodzoną mysz co dwa tygodnie, ale nie częściej, aby nie utyło. Oprószaj owady wapnem bez D3 przy większości karmień i multiwitaminą raz w tygodniu. Karm owady pożywnym pokarmem przez co najmniej dobę, zanim je podasz.

Młode karmi się codziennie, a dorosłe co drugi dzień, tyle, ile zjedzą w 10 minut.

Czytaj więcej: Zwierzęta karmowe: utrzymanie i hodowla Czytaj więcej: Wapń, witaminy i suplementy

ZACHOWANIE I OBCHODZENIE SIĘ ZE ZWIERZĘCIEM

Zonosaurus madagascariensis jest szybki, ciekawski i czujny. Jest płochliwy wobec nowych rzeczy i wycofuje się do kryjówki lub zakopuje, gdy się przestraszy. Ogon może zostać odrzucony i odrasta, więc nigdy go nie chwytaj. Zwierzę najlepiej przyzwyczaja się do ludzi dzięki spokojnemu poruszaniu się przy terrarium i karmieniu pęsetą. Może stać się na tyle oswojone, że weźmie pokarm z palca, ale nie jest to zwierzę do codziennego brania na ręce.

W naturze gatunek żyje samotnie. Trzymaj tylko jednego samca w terrarium. Parę można trzymać razem w dużym terrarium z dwoma miejscami do wygrzewania i wieloma kryjówkami, ale dwa zwierzęta nie zawsze dobrze się dogadują. Rozdziel je, jeśli jedno jest przeganiane albo odsuwane od pokarmu i ciepła. Myj ręce po każdym kontakcie ze zwierzęciem i terrarium.

Rozmnażanie

DOJRZAŁOŚĆ PŁCIOWA I OKREŚLANIE PŁCI

Samce mają szerszą nasadę ogona i większe pory udowe niż samice. Wielkość i wiek w chwili osiągnięcia dojrzałości płciowej nie są udokumentowane dla tego gatunku. Przeznaczaj zwierzęta do rozrodu dopiero wtedy, gdy są w pełni dorosłe i w dobrej kondycji.

GODY I KOPULACJA

Kopulacja nie została opisana dla tego gatunku. U gatunków pokrewnych rozród przebiega zgodnie z porami roku: okres zimowy z krótszymi dniami i nieco niższą temperaturą, a po nim dłuższe dni i więcej ciepła wiosną pobudzają kopulację. Zapewnij zwierzętom krótszy dzień i niższą temperaturę zimą, a wiosną ponownie wydłuż dzień i zwiększ ciepło. Obserwuj kopulację i rozdziel zwierzęta, jeśli samica odniesie rany.

SKŁADANIE JAJ I ZNIESIENIA

Samica składa do pięciu dużych, wydłużonych jaj w wilgotnej ziemi. Ile zniesień składa w ciągu roku, nie jest udokumentowane. Daj jej pojemnik do składania jaj z 10 cm wilgotnej ziemi lub włókna kokosowego, w którym może kopać. Bez odpowiedniego miejsca może zatrzymać jaja, co może zagrażać jej życiu.

INKUBACJA

Jaja przenosi się ostrożnie, bez obracania, do pojemnika z wilgotnym wermikulitem i inkubuje w 29-30 °C. Czas inkubacji nie jest udokumentowany dla tego gatunku. Wartości zaczerpnięto od *Matobosaurus validus*, u którego wyklucie następuje po 70-80 dniach w 30 °C, więc czas inkubacji u *Z. madagascariensis* może być inny.

Czytaj więcej: Inkubacja jaj

ODCHÓW MŁODYCH

Młode nie zostały opisane dla tego gatunku. Trzymaj je w mniejszym terrarium urządzonym tak samo jak dla dorosłych, z wieloma kryjówkami, UVB i miejscem do wygrzewania. Karm je codziennie małymi owadami oprószonymi wapnem. Rozdziel je, gdy podrosną, aby nie walczyły o pokarm i ciepło.

Zdrowie i częste błędy

Brak literatury weterynaryjnej dotyczącej konkretnie tego gatunku. Poniżej opisano typowe problemy dziennych jaszczurek:

- Zrzeszotnienie kości (metaboliczna choroba kości) przy zbyt małej ilości UVB i wapnia. Zapewnij UVB i oprószone owady.
- Otyłość przy zbyt wielu myszach i zbyt małej ilości ruchu.
- Infekcje dróg oddechowych i problemy skórne przy stale mokrym podłożu bez suchych stref.
- Problemy z linieniem przy zbyt suchym powietrzu. Zapewnij wilgotną kryjówkę.
- Trudności ze składaniem jaj u samic bez odpowiedniego miejsca do składania jaj.
- Robaki jelitowe i roztocza, zwłaszcza u zwierząt odłowionych z natury. Poddawaj nowe zwierzęta kwarantannie przez co najmniej trzy miesiące i zleć badanie próbki kału.

Zdrowe zwierzę ma czyste oczy, pełną nasadę ogona i mocne kończyny, chętnie je i jest aktywne. Regularnie waż zwierzę, bo spadek masy jest często pierwszym objawem choroby. Gady ukrywają chorobę, więc skontaktuj się z weterynarzem doświadczonym w leczeniu gadów, jeśli zwierzę chudnie, nie je lub wydaje się ospałe.

Zwierzęta w handlu mogą pochodzić z odłowu. Mają często więcej pasożytów i są bardziej zestresowane niż zwierzęta z hodowli, więc zawsze pytaj o pochodzenie zwierzęcia.

Czytaj więcej: Kwarantanna i higiena Czytaj więcej: Typowe choroby i objawy choroby Czytaj więcej: Zakup zwierząt: odchów, odłów i transport

Zawsze pytaj kogoś, kto się zna

Ten poradnik to dobry punkt wyjścia, ale nie zastąpi doświadczenia. Zwierzęta są różne, a wielu najważniejszych rzeczy można się nauczyć tylko od ludzi, którzy od lat hodują dany gatunek. Porozmawiaj z hodowcą, doświadczonym terrarystą lub weterynarzem, który zna gady i płazy, zanim kupisz zwierzę - i ponownie, gdy coś wygląda niepokojąco.